

Samen Opleiden in de Onderwijsregio

Waarde en randvoorwaarden

Platform Samen Opleiden & Professionaliseren

Samen Opleiden in de Onderwijsregio

Waarde en randvoorwaarden

In partnerschappen¹ Samen Opleiden nemen scholen, schoolbesturen en lerarenopleidingen gezamenlijk opleidingsverantwoordelijkheid. Samen leiden zij leraren op voor de onderwijsarbeidsmarkt, met een diploma dat garant staat voor hoge kwaliteit (civiele waarde). Hierdoor dragen de partnerschappen bij aan het realiseren van de ‘100% Samen Opleiden ambitie’ voor de gehele Onderwijsregio, namelijk dat alle studenten van de lerarenopleidingen volgens de principes van Samen Opleiden² worden opgeleid. Samen goede leraren opleiden, aansluitend bij de behoeften van het werkveld, is een specifiek doel belegd bij de in partnerschappen samenwerkende scholen, schoolbesturen en lerarenopleidingen. Hiermee dragen de partnerschappen in de Onderwijsregio's bij aan de aanpak van het lerarentekort.

Dit document is tot stand gekomen door wetenschappelijke kennis en praktijkkennis over Samen Opleiden te verbinden. In een tabel worden de waarde en de randvoorwaarden van het Samen Opleiden van partnerschappen in de Onderwijsregio weergegeven en onderbouwd met onderzoek en praktijkervaringen. Daaraan voorafgaand hieronder een samenvatting van de belangrijkste punten:

De waarde van Samen Opleiden

1. Kwaliteit van het onderwijs: leraren worden opgeleid op basis van een opleidingsprogramma met een grote praktijkcomponent en een rijk werkplekcurriculum dat theorie en praktijk verbindt.

¹ Daar waar partnerschap staat, kan ook Opleidingsinfrastructuur worden gelezen.

² Zie [Kwaliteitskader Samen Opleiden in de Onderwijsregio en werkwijze peer review](#).

2. Toegankelijkheid en inclusie: de opleiding bereidt aanstaande leraren goed voor op een baan in het onderwijs, met aandacht voor diversiteit van onderwijscontexten (o.a. onderwijsconcepten, leerlingenpopulaties, onderwijssoorten) en voor inclusie.
3. Hoog opleidingsrendement: door rond de student een betrokken en veilig netwerk te creëren en de ontwikkeling van aanstaande leraren actief te monitoren en te ondersteunen, wordt het studiesucces bevorderd.
4. Startende leraren behouden: door studenten in hun opleiding goed voor te bereiden op de praktijk (o.a. door kennis te maken met verschillende onderwijscontexten) en een doorgaande lijn te realiseren in de ondersteuning en professionalisering van (aankomende) leraren, blijven startende leraren vaker en langer in het onderwijs werken.
5. Innovatie en ontwikkeling: door (bovenbestuurlijke) samenwerking en flexibiliteit in beleid kan Samen Opleiden worden ingezet als vliegwiel voor ontwikkeling en innovaties in de Onderwijsregio.

Belang van gezamenlijke opleidingsverantwoordelijkheid van partnerschappen Samen Opleiden

Op basis van vertrouwen en goede samenwerkingsafspraken nemen besturen, scholen en lerarenopleidingen als partnerschappen Samen Opleiden gezamenlijk opleidingsverantwoordelijkheid. Hiermee geven zij invulling aan de opleidingsfunctie van de Onderwijsregio.

Samen Opleiden is succesvol als er sprake is van een duurzame samenwerking tussen de betrokken partijen. In deze samenwerking zijn er duidelijke samenwerkingsafspraken, een cultuur van gezamenlijke opleidingsverantwoordelijkheid en vertrouwen en nauwe verbindingen tussen opleiders en begeleiders van instituten en scholen. Een diversiteit aan leeromgevingen voor studenten en aandacht voor zowel de ontwikkeling van studenten als voor de kwaliteit van het onderwijs zijn tevens belangrijke factoren in het succes van Samen Opleiden. Door deze randvoorwaarden te waarborgen, kan de waarde van Samen Opleiden optimaal worden benut.

Praatplaat waarde en randvoorwaarden Samen Opleiden

Deze praatplaat geeft de waarde van en randvoorwaarden voor Samen Opleiden in de Onderwijsregio visueel weer.

Waarde samen opleiden +

+ Kwaliteit van het onderwijs

+ Verbinding van theorie en praktijk

+ Maatwerk voor verschillende groepen

+ Toegankelijkheid & inclusiviteit

+ Diversiteit aan onderwijscontexten

+ Waar is de startende leraar en student op de juiste plek?

+ Goede voorbereiding & informatievoorziening

+ Hoger opleidingsredement

+ Betrokken en veilig netwerk rondom de student

+ Korte lijnen in de begeleidingsdriehoek

Dat bevordert mijn studietoets!

+ Behoud van startende leraren

+ Goed en breed zicht op baankansen in de regio

+ Goede voorbereiding op de praktijk

+ Netwerk voor de doorgaande lijn

+ Innovatie & ontwikkeling

+ Samen opleiden zet duurzaam proces in werking

+ Beleid met samenwerking & flexibiliteit

waarde & randvoorwaarden Samen opleiden In de onderwijsregio

Onderwijsregio

Samenwerken ten dienste van genoeg leraren en goed onderwijs

school

lerarenopleiding

schoolbestuur

Basis

- ✓ Vertrouwen
- ✓ Duidelijke afspraken
- ✓ Gezamenlijke verantwoordelijkheid
- ✓ Nauwe verbindingen
- ✓ Diversiteit & Flexibiliteit

Tabel waarde en randvoorwaarden Samen Opleiden

In onderstaande tabel zijn de waarde en de randvoorwaarden van Samen Opleiden in de Onderwijsregio uitgewerkt op twee niveaus: op het niveau van de Onderwijsregio en op partnerschapsniveau. De waarde en randvoorwaarden zijn onderbouwd door onderzoek en bevindingen in de praktijk. Per waarde zijn randvoorwaarden uitgewerkt om de betreffende waarde te kunnen realiseren op het niveau van de Onderwijsregio (1.1 t/m 1.6) en op partnerschapsniveau (2.1 t/m 2.5).

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
1. Op het niveau van de Onderwijsregio			
1.1 Goed opgeleide leraren voor de Onderwijsregio	- Rijke leeromgeving met grote praktijkcomponent in de opleiding. - Gezamenlijk werkplekcurriculum met goede verbinding tussen theorie en praktijk. - Het opleidingsprogramma rust studenten toe voor het onderwijs in de Onderwijsregio. - Gezamenlijke opleidingsverantwoordelijkheid (opleiden, begeleiden, beoordelen) van scholen en instituten op basis van heldere afspraken en vertrouwen.	<i>RuG (2017)</i> Studenten ontwikkelen betere lesvaardigheden en pedagogische vaardigheden wanneer ze leren in een Opleidingsschool. <i>RuG (2018)</i> Leraren die hun opleiding volgden in opleidingsscholen kregen een hogere beoordeling op klasobservaties. Dit suggereert dat deze leraren in vergelijking met collega's in niet-opleidingsscholen effectiever lesgeven en beter in	“De verbinding tussen praktijk en theorie is onderdeel van je portfolio. Daar kijkt de instituutopleider naar. Als ik het portfolio bespreek met mijn schoolopleider, dan vraagt hij ook naar de theorie. Maar het is niet per se zo dat ik bij een lesvoorbereiding denk: welke theorie ga ik hier nu bij pakken? Vanuit de lerarenopleiding krijg ik best veel theorie, en op de stage weet ik dan wat ik daarvan kan toepassen in de les.” <i>Student 40LS</i>

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
	• Studenten opleiden voor de Onderwijsregio (niet alleen voor het eigen partnerschap) • Maatwerk voor verschillende doelgroepen (bijv. voltijd-studenten (met of zonder kleine aanstellingen), deeltijdstudenten, zij-instromers) vanuit de passende verantwoordelijkheid (opleidings- cq. werkgevers-verantwoordelijkheid), zowel binnen als buiten de partnerschappen.	staat zijn om een positieve leeromgeving te creëren. • <i>Roelofs (2003)</i> Studenten leren in een realistische context, waardoor ze beter zijn voorbereid op hun toekomstige beroep. • <i>Darling-Hammond (2017), Zeichner, (2010)</i> Samen Opleiden leidt tot een betere aansluiting tussen de theorie die studenten leren in hun opleiding en de praktijk van het lesgeven in de klas. De ervaring die studenten tijdens hun opleiding opdoen in de schoolpraktijk is heel direct en voor hun toekomstige rol als leraar zeer relevant. • <i>RuG (2017)</i> Samen Opleiden helpt om de kloof tussen theorie (uit de opleiding) en de praktijk (in de school) te verkleinen.	• “Ik geef vijf uur in de week les, en ik bespreek de lessen elke dag na met mijn werkplekbegeleider. Dat is erg prettig, want dan zijn die lessen nog helemaal vers. We kijken dan soms ook nog samen vooruit naar wat ik in de volgende les kan gaan doen.” <i>Student 4OLS</i> • “Ik stimuleer mijn student onder andere om de open dagen, studiedagen, personeelsmiddagen en vergaderingen bij te wonen. Mijn student toont zelf ook initiatief en heeft bijvoorbeeld uit eigen wil deelgenomen aan een mentorentraining op school. Ik vind dat belangrijk want de studenten moeten vanaf het begin weten dat het beroep niet alleen bestaat uit lesgeven, maar dat er veel meer bij komt kijken.” <i>Werkplek-begeleider 4OLS</i>

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
		• <i>RuG (2018)</i> Samen Opleiden leidt tot een betere aansluiting tussen de lerarenopleiding en de eisen van de beroepspraktijk. • <i>Timmermans (2012)</i> Studenten leren niet alleen op de opleiding, maar passen hun kennis direct toe in de praktijk. Dat versnelt hun ontwikkeling als leraar. • <i>Leeferink (2016)</i> In een opleidingsschool krijgen aanstaande leraren de kans om hun theoretische kennis direct toe te passen in de klas. Dit bevordert een geïntegreerde en praktische benadering van het lerarenvak, waardoor de overgang van de opleiding naar het werkveld soepeler verloopt. • <i>Roelofs (2003)</i> Naast vakinhoudelijke kennis, ontwikkelen studenten praktische vaardigheden, samenwerkingsvaardigheden	• “De praktijkdagen vind ik goed. Het is anders dan wat je op de hogeschool leert, waar het vaak heel theoretisch is. Ik heb bijvoorbeeld veel gehad aan een module over stemgebruik. Ik praat soms wat eentonig. Ik wist dat al wel een beetje van mezelf, maar ik kreeg het ook terug in de feedback op mijn lessen tijdens de stage. Daarom koos ik ervoor om op de praktijkdag die module over stemgebruik te gaan volgen. Die ging niet alleen over je leertoon, maar ook over het efficiënt gebruik van je stem, zodat je aan het eind van de dag niet schor bent. Daar heb ik veel aan gehad.” <i>Student 4OLS</i>

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
		en probleem oplossend vermogen. Studenten worden gestimuleerd om na te denken over hun leerproces en krijgen meer verantwoordelijkheid voor hun eigen ontwikkeling. • <i>Timmermans (2012)</i> Studenten zijn na hun opleiding beter toegerust om als startbekwame leraren aan de slag te gaan. • <i>RuG (2018)</i> Leraren die zijn opgeleid in een opleidingsschool hebben meer vertrouwen in hun vermogen om succesvol les te geven en om met uitdagingen in de klas om te gaan. De structuur van de opleidingsschool bereidt studenten beter voor op praktijksituaties die ze tijdens hun carrière zullen tegenkomen.	• “Wat ik heel fijn vind, is de intervisie op de eigen scholen met alle studenten – niveau 2, 3 en 4 en die van de uni – en dat we dan een casus bespreken. We krijgen dan ook ‘huiswerk’ mee, en we kijken bij elkaar in de les. Bij onze observaties gebruiken we de Kijkwijzer die het partnerschap daarvoor heeft gemaakt. Daar heb je echt heel veel aan.” <i>Student 4OLS</i>

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
1.2 Studenten en startende leraren op de juiste plek	• Afspraken over rouleren/doorplaatsen van studenten. • Organiseren van relevante leerervaringen (binnen en buiten het partnerschap). • Goede informatievoorziening over beschikbare vacatures en over ontwikkelmogelijkheden in de Onderwijsregio (bijv. via een banenmarkt).	• <i>Darling-Hammond (2006)</i> Er zijn aanwijzingen dat Samen Opleiden niet alleen voordelen heeft voor de leraren, maar ook voor de leerlingen. Leraren die zijn opgeleid in een opleidingsschool kunnen vaak beter inspelen op de behoeften van hun leerlingen, doordat ze praktische ervaring hebben opgedaan in uiteenlopende klassen en onder verschillende omstandigheden.	• “Binnen het partnerschap kan je overal meekijken: op verschillende scholen en bij verschillende vakken, klassen en werkplekbegeleiders. Hierdoor hebben de studenten ruimte om met een onderzoekende houding op zoek te gaan in hun leerproces.” <i>Schoolcoördinator/-opleider 4OLS</i>
1.3 Hoog opleidingsrendement/studiesucces	• Gezamenlijke opleidingsverantwoordelijkheid (opleiden, begeleiden, beoordelen) van scholen en instituten op basis van vertrouwen. • Een nabij, betrokken en veilig netwerk rond de student met korte lijnen tussen scholen en de lerarenopleiding. • Samen Opleiden door school- en instituutopleiders in (school-overstijgende) teams waarmee het leren en ontwikkelen van	• <i>Roelofs (2003)</i> Doordat leren direct is gekoppeld aan praktijkervaringen, ervaren studenten meer relevantie en worden ze actiever in hun leerproces. • <i>RuG (2017)</i> Door de structuur van de samenwerking hebben studenten een sterker gevoel van welbevinden en ervaren ze minder werkdruk.	• “Normaalgesproken ga je uit van het curriculum, maar nu was de leervraag van de student het uitgangspunt. Daar ga je als opleiders vervolgens leerstof bij zoeken: welke elementen uit het curriculum sluiten aan bij deze vraag? Ik vond het heel mooi om zo te werken. Je moet daarvoor echt omdenken.” <i>Alice Middelkoop Driestar Hogeschool. Interview In de driehoek aan je leervraag werken - Platform SO & P</i>

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
	studenten wordt versterkt (bijvoorbeeld d.m.v. intervisiesessies en transferdagen voor studenten en gezamenlijke professionalisering van opleiders). • Actieve monitoring van de voortgang van studenten. • Borging van de opleidings- en begeleidingsinfrastructuur via faciliteringsafspraken en geoormerkte middelen voor Samen Opleiden (geld volgt de student). • Ruimte om van en met elkaar te leren, als studenten en opleiders en als scholen en lerarenopleidingen. • Afspraken over de aanstelling van studenten en over het voorkomen van langstuderen. • Toereikende stagevergoeding.	• <i>ECBO (2021)</i> Studenten zijn (zeer) tevreden over het niveau van de opleiding, over het partnerschap, de voorbereiding op de beroepspraktijk en over het aanleren van pedagogische/ didactische vaardigheden.	• “Om een veilige en leerrijke omgeving met studenten te kunnen realiseren, moet je als begeleider open en eerlijk kunnen en durven communiceren over de ontwikkeling van een student. Daar hebben al onze studenten recht op.” <i>Schoolopleider 4OLS</i> • “Verbinding tussen de werkplekbegeleider en de student zorgt ervoor dat de student gemakkelijk vragen stelt en feedback vraagt. Dit leidt tot reflectie en groei. Daarnaast is het belangrijk dat de student verbinding maakt met de leerlingen, omdat dit kwaliteit oplevert.” <i>Werkplekbegeleider 4OLS</i> • “Ik verwacht van mijn werkplekbegeleider vooral veel geduld. Ik maak namelijk nogal vaak dezelfde fouten en dan is het prettig als ik een begeleider heb die daarmee kan omgaan en die echt een drive heeft om mij

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
			te helpen. Ook vind ik het belangrijk dat het iemand is die overal voor open staat, en die niet denkt de waarheid in pacht te hebben. Ik had bijvoorbeeld een werkplekbegeleider die mij voorstelde: ik heb echt een heel andere stijl van lesgeven dan jij, zullen we jou een dagje bij een andere collega in de sectie neerzetten?" <i>Student 40LS</i>
1.4 Behoud van startende leraren	• Studenten worden goed voorbereid op het werken in verschillende onderwijs-contexten, bijvoorbeeld door studenten tijdens de opleiding te rouleren/door te plaatsen. • Studenten krijgen voldoende mogelijkheden om kennis te maken met scholen buiten het eigen partnerschap. Zo zijn zij breed georiënteerd en kunnen ze als bevoegd leraar een bewuste keuze maken voor een eerste baan.	• <i>Leeferink (2016)</i> Door de intensieve en praktijkgerichte aanpak van Samen Opleiden zijn aanstaande leraren vaak beter voorbereid op de uitdagingen van het werkveld. Dit leidt tot een meer gedegen start van hun loopbaan, wat de kans vergroot dat ze langer in het onderwijs blijven werken en effectiever lesgeven.	• "Een goede begeleiding van startende docenten draagt bij aan de kwaliteit van het onderwijs en helpt om uitstroom in de eerste jaren te voorkomen." <i>Mieke van Dijk, hoofd Opleidingsschool VO Veghel</i> Inspiratie Handreiking voor de begeleiding van startende leraren - Platform Samen Opleiden & Professionaliseren

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
	Nabij en veilig netwerk van professionele begeleiding rond de startende leraar in een doorgaande begeleidingslijn.	<i>Helms-Lorenz et al, (2019)</i> Leraren die zijn opgeleid in een opleidingsschool, hebben doorgaans meer zelfvertrouwen en zijn effectiever als leraar. Ze voelen zich beter voorbereid op de lespraktijk, wat vaak resulteert in betere prestaties van hun leerlingen. <i>RuG (2018)</i> Leraren die zijn opgeleid in een opleidingsschool rapporteerden gedurende dit driejarig onderzoek hogere niveaus van lerareneffectiviteit. Dit houdt in dat deze leraren meer vertrouwen hadden in hun vermogen om succesvol les te geven en om met uitdagingen in de klas om te gaan. De structuur van de opleidingsschool bereidt hen beter voor op praktijksituaties die ze tijdens hun carrière zullen tegenkomen.	

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
1.5 Samen Opleiden als vliegwiel voor ontwikkeling en innovatie in de Onderwijsregio	• Structurele ontmoeting tussen betrokkenen uit scholen, besturen en lerarenopleidingen om het gesprek te voeren over (kansen voor) ontwikkeling en innovatie. • Flexibiliteit en aanpassingsvermogen van de samenwerkende partijen. • Beleidsruimte om innovaties te implementeren. • De samenwerking tussen scholen van verschillende besturen in het partnerschap wordt benut om ook op andere gebieden bestuursoverstijgend samen te werken. • Goede verbindingen tussen (de infrastructuur van) het partnerschap en de Onderwijsregio.	• <i>Onderwijsraad (2025)</i> Het betrekken van schoolopleiders bij de beoordeling van studenten, draagt bij aan de kwaliteit van startende leraren, maar geeft ook een belangrijke impuls aan de professionalisering van schoolteams. Het geeft leraren de kans om zich te verhouden tot actuele bekwaamheidseisen en te leren van collega's en instituutopleiders. • <i>Leeferink (2016)</i> De opleidingsschool bevordert samenwerking tussen school en opleiding. Dit versterkt de band tussen beide en leidt ertoe dat de school bijdraagt aan de professionele ontwikkeling van leraren, terwijl de opleiding meer inzicht krijgt in de praktijk van het onderwijs. Dit kan leiden tot een hogere kwaliteit van het onderwijs op de scholen.	

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
		• <i>Leeferink (2016)</i> De begeleiders van aanstaande leraren, zoals ervaren docenten, hebben ook baat bij de opleidingsschool. Ze krijgen de kans om hun coachende en begeleidende vaardigheden verder te ontwikkelen, en worden gestimuleerd om op hun eigen onderwijspraktijken te reflecteren en deze te verbeteren. Dat verhoogt hun professionaliteit. • <i>Leeferink (2016)</i> De aanwezigheid van aanstaande leraren in de school kan positieve effecten hebben op de bredere schoolgemeenschap. Het stimuleert een cultuur van leren en reflectie, waar niet alleen de aanstaande leraren, maar ook de school van kan profiteren.	

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
		• <i>ECBO (2021)</i> Samen Opleiden heeft ook waarde voor het professionaliseren van startende en zittende leraren. Er komt nieuwe kennis de scholen in en er wordt samen nieuwe kennis ontwikkeld over het ontwikkelen, uitvoeren of evalueren van onderwijs. Dit geeft een impuls aan de kwaliteit van het onderwijspersoneel. • <i>Furlong et al., (2000)</i> De werkplekbegeleiders profiteren ook van de samenwerking. Ze reflecteren op hun eigen lespraktijken en leren van de frisse ideeën van studenten. Dat bevordert hun eigen professionele ontwikkeling. • <i>Timmermans (2012)</i> Samen Opleiden stimuleert in het schoolteam een cultuur van samen leren, reflectie en innovatie.	

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
1.6 Inspelen op veranderingen op de onderwijs-arbeidsmarkt (kwantitatief en kwalitatief)	• Inzicht in (ontwikkelingen in) vraag en aanbod op de onderwijsarbeidsmarkt (regionaal, landelijk). • Flexibiliteit van de samenwerkende partijen om in te spelen op de veranderende context. • Evidence-informed werken. • Goede verbindingen tussen het partnerschap Samen Opleiden en de Onderwijsregio.	• <i>Roelofs (2003)</i> Samenwerking tussen onderwijsinstellingen en bedrijven leidt tot een betere afstemming tussen opleiding en arbeidsmarkt. • <i>Timmermans (2012)</i> Door nauwe samenwerking tussen de lerarenopleiding en de school krijgen studenten intensievere en gerichtere begeleiding.	

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
2. Op het niveau van de partnerschappen Samen Opleiden (schoolbesturen, scholen en lerarenopleidingen)			
2.1 Solidair Samen Opleiden/ maatschappelijke verantwoordelijkheid voor de (bredere) Onderwijsregio	• Cultuur van solidariteit en samenwerking waarin iedereen zich verantwoordelijk voelt voor de maatschappelijke opdracht (voldoende goede leraren voor alle scholen). • Afspraken over rouleren/ doorplaatsen van studenten en relevante leerervaringen organiseren (binnen en buiten het partnerschap). • Afspraken over tegengaan van groenpluk. • Goede informatievoorziening over de onderwijsarbeidsmarkt en de ontwikkelmogelijkheden in de Onderwijsregio (bijv. via een banenmarkt). • Geoordeelde middelen voor Samen Opleiden (geld volgt de student) t.b.v. borging van de opleidings- en begeleidingsinfrastructuur.		• “Het partnerschap vindt binnen alle aangesloten scholen altijd weer mensen die studenten willen begeleiden. Er zit een structuur achter, er worden werkplekken voor de studenten gecreëerd, er kunnen videolessen gegeven worden; er is kortom een systeem waarin alles goed draait. De kwaliteit van de begeleiding hangt natuurlijk vooral af van de kennis en vaardigheden van de werkplekbegeleider, maar het feit dat het partnerschap voor dat alles zorgt, is voor mij van grote waarde.” <i>Werkplekbegeleider 4OLS</i>

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
2.2 Studenten en startende leraren op de juiste plek	• Voldoende tijd en aandacht voor de student in het gezamenlijke opleidingstraject in een doorgaande lijn. • Diversiteit in de samenstelling van het partnerschap (verschillende onderwijs-contexten, zoals onderwijs-concepten, leerlingenpopulaties, onderwijssoorten). • Inclusie van het partnerschap/ open staan voor nieuw toetredende besturen, scholen en opleidingen.	• <i>Darling-Hammond (2006)</i> Er zijn aanwijzingen dat Samen Opleiden ook voordelen heeft voor leerlingen. Leraren die zijn opgeleid in een opleidingsschool, kunnen vaak beter inspelen op de behoeften van hun leerlingen, doordat ze praktische ervaring hebben opgedaan in diverse klassen en onder verschillende omstandigheden.	

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
2.3 Leren van en met elkaar/krachten en expertise in het Samen Opleiden benutten	• Scholen en lerarenopleidingen vormen samen een partnerschap Samen Opleiden. • Voldoende ruimte voor het inhoudelijk gesprek over onderwijs en onderwijsontwikkeling op alle niveaus (van student tot bestuurder). • Organisatie-overstijgende uitwisseling en samenwerking. • Een gezamenlijke taal.	• <i>Onderwijsraad (2025)</i> Het betrekken van schoolopleiders bij de beoordeling van studenten draagt bij aan de kwaliteit van startende leraren, maar geeft ook een belangrijke impuls aan de professionalisering van schoolteams. Het geeft leraren de kans om zich te verhouden tot actuele bekwaamheidseisen en te leren van collega's en instituutopleiders. • <i>Leeferink (2016)</i> De opleidingsschool bevordert de samenwerking tussen school en opleiding. Dit versterkt de band tussen beide en leidt ertoe dat de school bijdraagt aan de professionele ontwikkeling van de leraren, terwijl de opleiding meer inzicht krijgt in de praktijk van het onderwijs. Dit kan leiden tot een hogere kwaliteit van het onderwijs op de scholen.	

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
		• <i>Leeferink (2016)</i> De begeleiders van de aanstaande leraren, zoals ervaren docenten, hebben ook baat bij de opleidingsschool. Ze krijgen de kans om hun coachende en begeleidende vaardigheden verder te ontwikkelen, en worden gestimuleerd om op hun eigen onderwijspraktijken te reflecteren en deze te verbeteren. Dat verhoogt hun professionaliteit. • <i>Leeferink (2016)</i> De aanwezigheid van aanstaande leraren in de school kan positieve effecten hebben voor de bredere schoolgemeenschap. Het stimuleert een cultuur van leren en reflectie, waar niet alleen de aanstaande leraren, maar ook de school van kan profiteren.	

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
		• <i>ECBO (2021)</i> Samen Opleiden heeft ook waarde voor het professionaliseren van startende en zittende leraren. Er komt nieuwe kennis de scholen in en er wordt samen nieuwe kennis ontwikkeld over het ontwikkelen, uitvoeren of evalueren van onderwijs. Dit geeft een impuls aan de kwaliteit van het onderwijspersoneel. • <i>Furlong et al., (2000)</i> De werkplekbegeleiders profiteren ook van de samenwerking. Ze reflecteren op hun eigen lespraktijken en leren van de frisse ideeën van studenten. Dat bevordert hun eigen professionele ontwikkeling. • <i>Timmermans (2012)</i> Samen Opleiden stimuleert in het schoolteam een cultuur van samen leren, reflectie en innovatie.	

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
2.4 Vliegwiel voor bredere (boven-bestuurlijke) samenwerking (tussen scholen, schoolbesturen en/of leraren-opleidingen)	• Korte lijnen tussen besturen, scholen en lerarenopleidingen. • Inzicht in elkaars expertise, eigenschappen en belangen. • Samenwerken op inhoud. • Samenwerken op basis van gelijkwaardigheid en vertrouwen.	• <i>Hooge (2024)</i> • Effectieve netwerken weten informele relaties te combineren met formele besluitvorming. Dat helpt om betrokkenen te verbinden en efficiënte beslissingen te nemen. • Door de samenwerking worden financiële, menselijke en inhoudelijke hulpbronnen beter benut. • Door de samenwerking ontstaan netwerken die als platform fungeren voor de aanpak van bredere onderwijsvraagstukken, zoals inclusie en innovatie. • Duurzaamheid is nodig t.b.v. stabiele relaties en processen. Dat leidt tot meer vertrouwen en samenwerking. De sociale structuren die door de netwerken ontstaan, bevorderen langdurige samenwerking en kennisdeling tussen partners.	

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
2.5 Sterke kwaliteitscultuur in de samenwerkende organisaties	• Heldere opleidings- en begeleidingsinfrastructuur. • Goede professionaliseringsmogelijkheden en -faciliteiten op alle niveaus. • Samen Opleiden is onderdeel van SHRM. • Kwaliteitsafspraken over Samen Opleiden en professionaliseren.	• <i>Onderwijsraad (2025)</i> Het betrekken van schoolopleiders bij de beoordeling van studenten draagt bij aan de kwaliteit van startende leraren, maar geeft ook een belangrijke impuls aan de professionalisering van schoolteams. Het geeft leraren de kans om zich te verhouden tot actuele bekwaamheidseisen en te leren van collega's en instituutopleiders. • <i>Leeferink (2016)</i> De aanwezigheid van aanstaande leraren in de school kan positieve effecten hebben voor de bredere schoolgemeenschap. Het stimuleert een cultuur van leren en reflectie, waar niet alleen de aanstaande leraren, maar ook de school van kan profiteren.	• "Ik zorg ervoor dat er voldoende animo is om studenten te begeleiden en dat er genoeg opgeleide werkplekbegeleiders zijn. Ik heb veel oog voor de werkplekbegeleiders, omdat zij wat mij betreft de belangrijkste actoren zijn in het Samen Opleiden. Ik ben er voor ze en probeer zo ideaal mogelijke omstandigheden voor ze te creëren." <i>Schoolopleider 40LS</i> • "Mijn ervaring is dat ik goed duidelijk kan maken waar ik behoefte aan heb en aan welke punten ik wil werken, en dat daar door mijn schoolopleider en mijn werkplekbegeleider naar geluisterd wordt. Ook de communicatie tussen de lerarenopleiding en de school is goed. Zij regelen ook dingen voor de studenten: ik hoef niet alles zelf in de gaten te houden.

Waarde van Samen Opleiden	Randvoorwaarden	Onderzoek naar Samen Opleiden (zie bronnenlijst)	Voorbeelden/quotes uit de praktijk
			Studenten worden nadrukkelijk uitgenodigd om feedback te geven; er liggen daarvoor op praktijkdagen altijd formulieren klaar." <i>Student 4OLS</i> • "Ik vind dat de kwaliteit van het opleidingsprogramma gewoon goed is. Als ik al iets mis, dan kan ik altijd terecht bij de mensen op mijn stageschool. En die nemen dat dan misschien weer mee naar 4OLS. Op die manier help je zelf als student indirect ook een beetje mee om de kwaliteit van de opleiding te verbeteren." <i>Student 4OLS</i>

Bronnenlijst

- RuG 2017 | Onderzoek naar de effecten van het Opleiden in de School
[Zie link](#)
In opdracht van OCW
- RuG 2018 | Evaluatie naar leren van beginnende leraren werkzaam in professionele ontwikkelingsscholen versus niet-professionele ontwikkelingsscholen
[Zie link](#)
- RuG 2019 | Begeleiding Startende Leraren 2014-2019: Eindrapportage
[Zie link](#)
- ECBO | De meerwaarde van Samen Opleiden Professionaliseren (2021)
[Zie link](#) naar onderzoek
In opdracht van OCW
- Darlington-Hammond 2006
[Zie link](#)
- Darlington-Hammond 2017
[Zie link](#)
- Onderwijsraad | Bekwaamheid beter borgen (2025)
<https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/adviezen/2025/01/17/bekwaamheid-beter-borgen>
- Edith Hooge e.a. Delicate verbanden (2024)
[Zie link](#)
- Miranda Timmermans. Kwaliteit van de opleidingsschool (2012)
[Zie link](#)
- Leren van aanstaande leraren op en van de werkplek? (Han Leeferink, 2016)
[Zie link](#)
- Authentiek opleiden in scholen (Winfried W. Roelofs, 2003)
[Zie link](#)

Colofon

Auteurs: Esther de Ruijter en Judith de Ruijter, AO Consult
De onderzoeksresultaten uit deze publicatie komen uit 'Effecten van Samen Opleiden | Wat zegt onderzoek hierover?' (Juni 2025)

Redactie: Tekstbureau Elise Schouten

Vormgeving: DailyDaisy

Illustratie: IK TEKEN VOOR VERANDERING

Druk: Drukproef

Fotograaf: Larissa Rand / Petja Buitendijk / Unsplash

Juni 2025

Platform Samen Opleiden & Professionaliseren

Binnen het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren bundelen schoolbesturen, scholen en lerarenopleidingen hun krachten om samen een duurzame inrichting van opleiding én professionalisering voor (aanstaande) leraren te realiseren. Het Platform zet zich in voor het versterken van de samenwerking tussen besturen, scholen en lerarenopleidingen in het po, vo en mbo, binnen de context van de Onderwijsregio's.

Meer informatie

Voor al je vragen over Samen Opleiden & Professionaliseren kan je terecht bij:

www.platformsamenopleiden.nl

Kernwaarden

Visiegedreven en
kwaliteitsgericht

Samen ontwikkelen en
verbinden in netwerken

Toegankelijk en
ondersteunend

Flexibel inspelen op
vragen en verandering

Het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren is een initiatief van de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, VH en UNL

